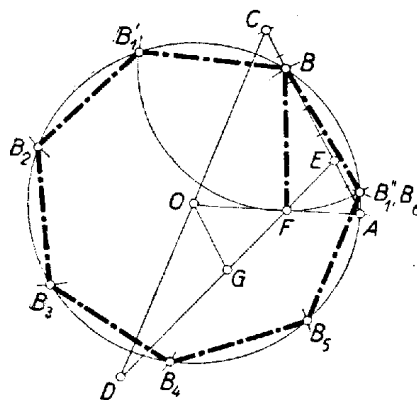

$m = \sqrt{3}/2$, hat tizedesre $0,866\,025\,r$, így az első eljárás $0,001743 \cdot 1000/0,8678 = 2,01^0/_{00}$ -kel hibás, a pontos értéket alulról közelíti meg.

Legyen a második eljárásban DE felezőpontja G . Ekkor OG párhuzamos AC -vel és $OG = CE/2 = 5s/2$, ahol s a tetszés szerinti szakasz hossza. Az FAE és FOG háromszögek hasonlóságából, továbbá $OF + FA = r$ -ből $OF = 5AF/4 = 5r/9$. (Eszert F helyzete független s megválasztásától, ami a szerkesztés egyértelműsége érdekében várható is volt, mert ezután már nem használunk s -től függő elemet.) Ezután az OFB (vagy az AFB) háromszögből a $BOA \sphericalangle = BAO \sphericalangle = 60^\circ$ -os szöggel szemben fekvő oldalként a koszinusztétellel $BF = r\sqrt{61}/9$, hat tizedesre kerekítve $0,867\,806\,r$.

Ez az eljárás nagyobb eredményt ad a kellesénél, hibája $36 \cdot 10^{-6}$. $10^3/0,868 < 0,05^0/_{00}$, az előbbiének 40-ed részét sem éri el, tehát jobb annál.

Muszély György (Bp. VIII., Vörösmarty M. g. III. o. t.)

Megjegyzések. I. A második eljárás hibájának csekély volta indokolja, hogy 6 tizedesre végeztük a számításokat. – 2. Kézenfekvő kérdés, hogy véletlenül jöttek-e rá erre az eljárásra, vagy céltudatos munkával. Lehetséges, hogy az alábbi úton. A hétszög oldal hossza az első eljárás szerint kissé nagyobb BH -nál, ahol H az OA sugár felezőpontja (a második szerint viszont kisebb BF -nél, de ezt a kutatás kezdetén még nem tudjuk). Hol metszené már most a HA szakaszt a B körül a pontos hétszög oldalnyi sugárral írt kör? Ezt a pontot J -vel jelölve $HJ^2 = BJ^2 - BH^2 = 0,867768^2 r^2 - 0,75 r^2 = (0,753\,021 - 0,75)r^2 = 0,003\,021 r^2$, $HJ = 0,054\,96 r$, $OJ = 0,554\,96 r$. Az együttható közel áll a $0,555 \dots = 5/9$ törthöz, talán ez adta az eljárás alap gondolatát. A B pontnak ez a lényeges szerepe az eljárásban; az előkészítésben BA helyett más egyenes is használható.

Az OA -t $5 : 4$ arányban osztó F pont kijelölésére választott szerkesztés szintén érdekes. Ebben a C -ről D -re való áttérés révén elkerülhetjük a szokásos eljárás párhuzamos szerkesztését.